

ALBERT VILLARÓ

LA COMPANYIA NÒRDICA

Columna

ALBERT VILLARÓ
LA COMPANYIA
NÒRDICA

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: AGOST DEL 2020
© ALBERT VILLARÓ, 2020
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2679-4
DIPÒSIT LEGAL: B. 10.566-2020
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

www.columnaedicions.cat

AQUESTA NOVEL·LA VA REBRE L'AJUT A LA CREACIÓ LITERÀRIA
CONCEDIT PEL MINISTERI DE CULTURA, JOVENTUT I ESPORTS
DEL GOVERN D'ANDORRA L'ANY 2019.

Govern d'Andorra

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

I

EL CORREU DE TALARN

26 de maig, 1837 • Tolosa

*De quan fa boira i de com comença tot —
De les primeres providències que ha de prendre
un voluntari improvisat*

La boira no ens ha deixat des que hem sortit d'Albi. Espessa, estranya a la primavera, capaç d'escollir-se dins de la diligència per omplir-la d'una llum lletosa. Els companys de viatge ens expliquem tot allò que és explicable (és a dir: vaguetats, mentides inofensives i llocs comuns). Fumem en silenci i contemplem la grisor del paisatge que desfila per les finestres. Una senyora que va a visitar la filla passa una i mil vegades el rosari: quan n'acaba una tirada, torna a començar. Em fa pensar en els ruquets que roden sínies, i cada cop estic temptat (però no goso) de dir-li que ja n'hi ha prou, d'aquella sonsònia pietosa:

—Senyora, calli, que ja ens ha salvat a tots de sobres.

Entrem a Tolosa per Sant Esteve, gairebé de nit. Els dos soldats que fan guàrdia tanquen el portal així que el travessem, au, que aquí no hi ha d'entrar ningú fins demà. La diligència s'atura a la plaça del Mercat de la Fusta. Fi d'etapa, de moment. Tan aviat com perdo de vista els altres passatgers llogo un camàlic perquè m'ar-

rossegui el bagul fins a una fonda del carrer Caussette. M'han dit que en aquell establiment no faran preguntes indiscretes ni m'apuntaran al registre, i així ha estat. Durant les primeres etapes del llarg viatge —Dresden, Nuremberg, Karlsruhe, Estrasburg...— no he tingut cap problema. Però, a partir de Lió, als *gîtes* on he fet nit sovint s'hi han presentat agents de la Ronde Volante, que demanaven salconduits i passis de radi a la recerca (i eventual detenció) d'elements sospitosos. I jo, malgrat el passaport hongarès (fals), soc el sospitós ideal. El ministre de l'interior, el comte de Montalivet, ha ordenat a la policia blindar la frontera, que és des de fa anys un colador de voluntaris catòlics en defensa del pretendent. En el fons, al ministre i al rei Lluís Felip els és ben bé igual si es maten els espanyols entre ells, però ningú no vol maldecaps a casa.

Aquesta nit em costarà dormir, malgrat el cansament que arrossego. Demà començarà tot. Per combatre l'amenaça de l'insomni seguiré, ni que sigui per una vegada, el bon consell dels jesuïtes del Magdalenen, que me l'imposaven gairebé com si fos una penitència: «Escrigui's un dietari, jove Wilamovitz, que li farà molt de servei, com a exercici d'introspecció i estímulo per a la neteja interior». Una mostra de disciplina, insistien, una eina molt útil per canalitzar les pulsions més obscures de l'ànima.

Encabat, per adormir-me repassaré la lletania d'arguments que, des de fa un parell de setmanes, cada nit m'acompanyen a l'hora del recolliment: «Ulrich: no pots tornar a casa sense haver-te posat a prova, no pots emprendre el camí de retorn sense haver contribuït al

triomf d'una causa que té totes les condicions necessàries per fracassar. En defensa d'un rei llunyà, hereu d'una gloriosa dinastia, amenaçat pels enemics de la fe i de la santa tradició. I no és bonic, jugar-se la vida per això? No és, per ventura, una demostració excellent de fortalesa de caràcter? Els veritables herois són els que perden».

29 de maig, 1837 • Tolosa

*De com es prenen decisions i es reben amenaces,
tot en el decurs d'un sol dia*

De Tolosa cap a la guerra. El darrer tram del trajecte serà el més difícil, i m'està prou bé. Fa dies que intento dibuixar com serà el futur immediat. Més que dibuixar-lo, que és una activitat que implica voluntat d'artista, el projecto, amb el càlcul de l'enginyer. Ha arribat el moment de prendre decisions reals, i de no viure més de fantasies. Fins ara tot ha estat una pura abstracció: me n'anava a la guerra. Ara caldrà concretar: escollir en quin dels cossos de l'exèrcit podré ser de més profit o encaixar-hi millor (si és que aquest encaix és possible). Els companys d'armes prussians que m'han precedit en aquesta croada —que són molts més dels que mai no hauria sospitat— han seguit tots camins diversos i divergents. Posats a escollir, m'estimaria més no trobar-me'ls. No pas per cap motiu en especial, sinó per subratllar el caràcter estrictament personal de la meva aposta i per no repenjar-me en la còmoda solidaritat entre compatriotes.

A l'oficina de correus del carrer de Santa Úrsula hi ha la *poste restante*. Abans de sortir de casa vaig acor-

dar amb el meu cosí Aloysius que, si mai hi havia notícies que hagués de saber, em faria arribar un breu a Tolosa. Comptant amb el fet que els correus avancen a doble velocitat que no pas la que manté un viatger convencional, potser hi trobaré alguna comunicació urgent, que en el millor dels casos serà vella de dues setmanes. I sí, prou que n'hi ha una: el cosí em fa saber que els germans del desgraciat Franz Ambrosius Weisz han descobert (o investigat o deduït) que el responsable de la seva mort —és a dir: jo— ha fugit covardament. En conseqüència, s'han conjurat per venjar-se'n, i han deixat Breslau a correuita per anar a buscar-me, encara que haguessin d'anar a l'altra punta del món.

El coronel Arriaga treballa en una agència secreta, que ocupa un piset humilíssim prop de la catedral de Sant Serní. El vell oficial, massa atrotinat per al servei actiu, és l'encarregat d'acollir els contingents estrangers, amb l'encàrrec de destriar el gra de la palla, de concretar les primeres providències i orientar-los en el camí que cal seguir, a gran glòria de la santa causa del pretendent. I, a més, procura evitar que facin tombs com bous sense esquella per la ciutat i no acabin protagonitzant algun incident amb la policia secreta, que té agents desplegats a tots els bordells, hotels i cafès de Tolosa. El coronel em rep amb una amabilitat exquisida. Em fa seure i m'ofereix un cigar i una copeta de brandi dolent, mentre llegeix en veu alta la carta de presentació del general Altnikol. El coronel Arriaga té un discurs preparat que engenga a tots els voluntaris, que és d'agraïment pel compromís

i sacrifici i que pronuncia cada vegada amb molta convicció:

—Jove, ara us incorporareu a una noble onada d'hommes d'honor, defensors de la fe. Us heu unit al camí que han seguit centenars de cavallers prussians, bàvars, austríacs, francesos, danesos, suecs, anglesos, helvecis, bohemis, irlandesos i etcètera, indiferents a les incomoditats i als perills de la guerra. Catòlics, apostòlics i romans, hereus de nissagues senyeres o joves ambiciosos amb ganes d'aventura. Tots feu un servei excel·lent a la causa: la presència d'un oficial estranger prestigia un batalló i és cobejada pels generals. Ens agraden, els forasters, que aporten saba nova, tècniques i coneixements que són de molta utilitat en estructures que, ai, són més aviat conservadores, per no dir rànries.

Anant al moll de la cosa, diu que no tindrà cap dificultat per incorporar-me a la unitat que vulgui. Però m'he de decidir. Com que no m'esperen enlloc, a tot arreu em rebran bé. Hi ha dues opcions. Si mai preferís anar a l'exèrcit del nord, a les ordres del general Maroto, hauria de viatjar cap a Pau i, des d'allí, passar cap a Biarritz, on m'organitzaran el pas de la frontera. Aquesta és la via que he d'escollir si tinc la intenció d'acostar-me a les glòries i misteris de la cort reial, que és itinerant, pobra en recursos i volàtil en efectius. Un jove oficial com jo, diu, amb estudis, idiomes i una mica de presència, té moltes oportunitats d'ascendir per l'escalafó i acabar qui sap on, perquè l'oficialat autòcton és abrandat d'esperit però justet d'enteniment.

I els exèrcits espanyols tenen una gran tradició pel que fa a incorporar oficials forans. La guerra contra

Napoleó, el tirà cors, n'està farcida, diu, i em recita la lletania amb els herois habituals: O'Donnell. Lacy. Blake. Wittingham. Gauthier. O'Neill. Von Bibereeng. De Meer. Reding. Coupigny.. En contrapartida als molts atractius que ofereix l'exèrcit del nord, he de tenir en compte que l'entorn del rei és un veritable niu d'escurçons, on els llagoters, els conspiradors i els escaladors sense escrúpols competeixen per obtenir el favor del monarca i aconseguen marginar els elements més valuosos. El seguici reial, se sincera, és indistingible d'una simple camarilla de llepons. Però potser és l'ambient que jo busco, el caldo perfecte per aprendre lliçons de vida sobre les debilitats humanes. Si és així, ell no hi té res a dir. Però si el que vull és experimentar emocions fortes, recuperar l'esperit audaç dels guerrillers que van doblegar els més estrenus mariscals de França, queda clar que em convé anar a Catalunya. És aquesta terra d'homes indisciplinats però valerosos, on les més grans heroïcitats són possibles. Sí, cert, al costat d'episodis frustrants de desconcert i un estat general de confusió, però les sapastrades serveixen per donar més glòria i rellevància a les proeses. I no hi ha més opcions. El coronel m'aconsella que m'ho pensi amb calma:

—La guerra és lenta, Ulrich. Fa sis anys que dura, segur que en durarà sis més. O dotze. No us precipiteu, que hi ha decisions que marquen tota una vida i aquesta n'és una. Potser la que més.

Però no m'ho he pensat gaire. Ni tan sols ho he fet veure. Ja ho sabia. De fet, quan vaig fugir de Breslau ja ho tenia clar. Com més lluny de la cort, dels espies i

dels compatriotes, millor. A les muntanyes catalanes no m'hi trobarà ningú. Conec vagament el país, de resultes d'una ja remota expedició de la universitat; en tinc una percepció superficial de la geografia. Parlo —amb totes les precaucions— una versió simplificada de l'idioma propi, per pobra herència familiar. Però per acabar-me de decidir necessito una empenta.

El coronel, que és un home perspicax, i percep de seguida que soc un cagadubtes, ho entén de seguida.

—Capità Von Wilamovitz —em diu, tustant-me l'espatlla—, jo no m'ho pensaria dues vegades. Feu-me cas i tireu de dret cap al sud. Oblideu-vos de la cort.

Rebo alleujat el suggeriment, com si fos una ordre. Fins ara, l'exercici del lliure albir només m'ha donat disgustos: a partir d'aquest moment, obeiré els superiors i faré tot el que em manin sense discutir-ne res. Això m'eximeix i m'allibera del neguit de la tria. Al final, si les coses van mal dades, sempre hi haurà algú a qui carregar les culpes.

Un cop presa la decisió, el coronel s'ha dedicat a resoldre els aspectes pràctics. El principal: com travessaré les muntanyes? Com en tot en la vida, hi ha dues opcions i s'ha d'escollir la menys dolenta de totes. O per Andorra o pel Conflent. Posats a triar, em fa més gràcia entrar per Andorra, una vall mítica de la qual vaig llegir alguna referència interessant a la cèlebre obra de Bentham, el *Catalogue des plantes indigènes des Pyrénées et du Bas Languedoc*. Si el gran George va fer l'esforç d'anar-hi (i en va tornar), no veig cap raó consistent perquè jo no en segueixi l'exemple.

El coronel m'explica el procediment que cal seguir

com si fos la cosa més natural del món. Hi treu tota la importància:

—Oh, veureu, és una simple formalitat. La frontera està cosida i recosida per una xarxa de contrabandistes, que formen un exèrcit alternatiu i invisible. En temps de pau, trafiquen amb llana, matxos, pólvora i tabac, però amb l'esclat de la guerra han diversificat el model de negoci i l'han ampliat amb el trànsit de militars. D'anada, que són molts, i de tornada, ai, molts menys. Juguen al gat i a la rata amb els duaners francesos, en un estira-i-arronsa on tothom hi guanya alguna cosa. Els contrabandistes tenen a favor el coneixement del país i la desídia congènita dels funcionaris, que es regeixen per l'abúlia i les lleis del mínim esforç. I a l'altra banda de la frontera, si fa no fa. Els carrabiners que en teoria la blinden són una colla de dropos, uns perfectes inútils.

Aquest discurs em desconcerta. Ningú no m'ha parlat d'aquestes dificultats accessòries. Estic disposat a morir en combat i amb honor, però el peatge afegit d'arribar a la glòria a través de la clandestinitat m'incomoda. El coronel em tranquil·litza:

—Capità, no passeu ànsia. Em faig càrrec de les vostres preocupacions. Us asseguro que l'aproximació al destí forma part indèstria de l'odissea i, quan n'hàgiu de fer memòria, el vostre relat començarà precisament aquí. Avui fareu nit a Foix. És prou d'hora, i si us afa-nyeu, encara podreu agafar el cotxe del migdia.